A°. 1829. N°. 121.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 10 October.

Bij deze Courant behoort een Vervolg.

FRANKFORT, den 6den October.

De berigten, welke men uit Berlijn nopens den inhoud van het vredes-traktaat tusschen Rusland en de Porte ontvangt, stemmen genoegzaam overeen met die, welke uit Weenen zijn ontvangen. Door den afstand van grondgebied, welke de Porte in Azië moet doen, zal Rusland, volgens de berigten uit Berlijn, eene aanwinst doen van eene halve millioen inwoners.

De jongste tijdingen uit Morea toonen, dat thans geheel West-Griekenland van Turksche troepen is gezuiverd en dit grondgebied mede onder de magt van de Grieksche regering is gekomen. Men vleit zich, dat bij de nadere onderhandelingen tusschen de mogendheden, de grenslijn van Griekenland tot de golven van Arta en Volo zal worden uitgebreid, zoo dit niet reeds bij het vredes-traktaat mogt zijn bepaald, hetwelk sommigen nog beweren. De Fransche generaal *Trezel* is, met toestemming van den opperbevelhebber der Fransche troepen in Morea, door de Grieksche regering benoemd tot directeur-generaal van de reguliere Grieksche troepen, van welken post de overste *Heidegger*, uit hoofde van den staat zijner gezondheid, zijn ontslag heeft gevraagd en bekomen.

Van den 7den October.

Een berigt uit Adrianopel, van den 14den September, behelst het volgende: „ De vrede is dezen morgen door de Russische en Turksche gevolmagtigden geteekend geworden; er zullen onverwijld commissarissen naar den graaf *Paskewitsch* vertrekken, om hem van deze gelukkige gebeurtenis te verwittigen. Ook aan de Turksche bevelhebbers zullen orders tot het staken der vijandelijkheden gezonden worden. Op de bevolking van Adrianopel heeft deze tijding geen aangenamen indruk gemaakt, daar zij sints de tegenwoordigheid van de Russische troepen, rust en veiligheid [illegible] Alle eigendom der Turksche regering wordt thans langs den weg van Aidos en Silistria weggevoerd. De Porte heeft in den loop van dezen oorlog ruim 2000 kanonnen en 200,000 geweren verloren. Ook hebben de Turken een gevoelig verlies in hunne paarden geleden.

ODESSA, den 21sten September.

Heden is alhier door een schip uit Burgas de tijding aangebragt, dat de vrede den 14den September te Adrianopel gesloten is. Alle schepen, welke zich in de haven bevonden, hebben deze gebeurtenis door vreugde-schoten verkondigd.

— De staat van gezondheid dezer stad laat thans niets meer te wenschen overig, en de regering heeft derhalve goedgevonden, de gemeenschap binnen de stad, onder eenige beperkingen, te herstellen. Ook in den omtrek is alles rustig. Eergisteren is in een huis van het dorp Tatarka, hetwelk sedert 20 dagen afgesloten is, de moeder van een kind ziek geworden, hetwelk veertien dagen vroeger aan de pest is gestorven. De derwaarts gezondene geneesheeren, die gisteren teruggekeerd zijn, hebben echter verzekerd, dat de vrouw geenerlei verdachte teekenen aan zich had. Desniettemin heeft de regering geraden geoordeeld, haar buiten alle gemeenschap met andere personen te plaatsen. Den 5den zijn de ingezetenen van Kujalnik en Ussatowij in hunne huizen wedergekeerd. Ofschoon zij volkomen welvarend zijn, zullen zij nog veertien dagen afgesloten blijven. Zij staan onder de onmiddelijke orders van den staatsraad heer *Frank*, die vóór drie weken edelmoedig aangeboden had, zich met hen in de legerplaats op te sluiten, en thans nog gedurende den tijd, bij het quarantaine-reglement bepaald, in hun midden blijven zal. De laatste pestzieken, die zich nog in het provisionele hospitaal bevonden, zijn in het hospitaal aan de haven gebragt geworden.

In de bekendmaking van de regering, nopens het herstel der gemeenschap binnen de stad, wordt bij de inleiding gezegd, dat het gevaar nog niet geheel geweken is, en dat, wanneer men in eenige gevallen van de gestrengheid der voorgeschrevene maatregelen afgaat, zulks geschiedt om aan [illegible] gelegenheid te geven, zijne dringende zaken af te doen, doch voornamelijk om de behoeftige klasse werk te verschaffen. Strenge zijn de straffen tegen degenen die zich eenige [illegible] gemeenschap is veroorloven. Geopend worden de kerken, [illegible] en winkels, maar de schouwburgen, openbare [illegible] en koffijhuizen blijven nog gesloten. De verkoop [illegible] in kelders en kroegen is alleen door de vensters geoorloofd. [illegible] eene quarantaine van 12 dagen mag men binnen de [illegible] denzelfden maatregel moeten zich onderwerpen degenen [illegible] Aan het slot der bekendmaking noodigt de regering de ingezetenen uit, hunne woningen en huisraad te berooken, en hun geld in azijn of ten minste in zout water te leggen, daar het dikwijls tot verspreiding der pest bijgedragen heeft, en beveelt inzonderheid de winkeliers en herbergiers aan, geen geld te ontvangen, zonder het vooraf met azijn te besprengen.

BRUSSEL, den 6den October.

De groot-vorst *Konstantijn* is eergisteren avond van Ems alhier aangekomen. Zijne Keizerlijke Hoogheid is aan het paleis van Z. K. H. den Prins van Oranje afgestapt.

Van den 7den October.

Z. M. de Koning is heden morgen te vijf ure naar 's Gravenhage vertrokken.

— De ministeriele dagbladen van Parijs, van den 6den dezer, behelzen berigten nopens het vredes-traktaat tusschen Rusland en de Porte, welke hoofdzakelijk overeenstemmen met die, welke men uit Weenen heeft ontvangen; doch er dit bijvoegen, dat voortaan de vaart in den Bosphorus en de Dardanellen zal vrijstaan voor alle natien, die niet in oorlog met de Turken of Russen zijn; voorts dat alle christen-onderdanen met hunne bezittingen zullen kunnen verhuizen, indien zij zulks verkiezen; en dat er eene amnestie toegestaan is aan alle Grieken en Turken, die in den laatsten tijd op eenigerlei wijze ten nadeele van de Turksche regering hebben medegewerkt, of zouden kunnen beschouwd worden zulks gedaan te hebben.

GEND, den 7den October.

De *Catholique* toont zich zeer ingenomen met het besluit van den 2den October over de seminarien en zegt, dat dit een eerste stap op den regten weg is. Alleen het 2de artikel deugt niet. Volgens hetzelve kunnen de jongelingen, welke hunne voorbereidende studien buiten het rijk gedaan hebben, en welke zich voor den 1sten Februarij 1830 aanmelden, mede in de seminarien toegelaten worden. Die beperking is ongrondwettig en moet dus ook nog weg. De *Catholique* hoopt, dat de tijd niet verre af is, dat al de grieven zullen hersteld worden. Welke grieven nu nog overblijven, en wat nog zoo al door de regering zal moeten toegegeven worden, zegt de *Catholique* thans niet voluit. Vooraan staat echter de vrijheid van het onderwijs. Er moeten scholen kunnen opgerigt worden, waarover geestelijken het bestuur hebben. Wijders moet de regering aan geene goed- of afkeuring van pausselijke bullen meer denken. De *Catholique* spreekt daarom ook het officiele berigt tegen, dat eene koninklijke goedkeuring aan de benoemingen der bisschoppen van Luik, Doornik en Gend is gehecht.

Het *Journal de Gand* voorspelt, dat de regering wrange vruchten van de gedurige toegevendheid zal plukken; dat er steeds meer zal geëischt worden, en men nimmer zal kunnen voldoen.

Wat den *Courrier des Pays-Bas* betreft, die roemt het besluit van den 2den October even sterk als *de Catholique*, en neemt er aanleiding uit om op nieuw te roepen om petitien aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

— Volgens den *Catholique* heeft men weder eene *volksramp* te betreuren. Te Doornik is tot lid van den raad verkozen de advocaat *Thiefry*, die der katholijke oppositie geenszins aangenaam is. Men zal echter nog pogingen aanwenden om zijne verkiezing nietig te doen verklaren.

— De stedelijke raad van Kortrijk geeft de *Catholique* aan de verachting prijs. De meerderheid van denzelven is ministerieel; de stad wordt

gedurig meer in schulden gestoken, zoodat men weldra de uitgaven niet meer zal kunnen goedmaken. Er moet een der leden van de Tweede Kamer, dien de *Catholique* bemint, aan het hoofd van het bestuur der stad; dan zal het anders gaan.

Mengelwerk.

F O N T A N.

Dat de *Courrier des Pays-Bas* gebelgd is geweest over hetgeen wij van FONTAN (wij zijn niet gewoon, om, even als de *Courrier*, veroordeelden met de hoedanigheid van eerwaardig [*honorable*] te bestempelen) hebben gezegd, verwondert ons geenszins, daar dat dagblad gewis al die wandrogtelijke redeneringen, welke hetzelve dagelijks opdischt, als god spraken wilde geëerbiedigd zien. — Het is evenwel eene groote dwaling, de Arnhemsche Courant in tegenoverstelling te plaatsen van *onafhankelijke* dagbladen. — Meermalen heeft de Redactie getoond, geen minister [illegible] te ontzien, wanneer het op de handhaving der grondwet aankwam; vroeger heeft men zich, uit liefde voor de waarheid, eene aanzienlijke opoffering van geldelijk voordeel getroost, en steeds zal men zich blijven beijveren, ten nutte van het vaderland werkzaam te zijn, door aan den eenen kant de gebreken, welke in onze regering mogten bestaan, aan den dag te brengen, doch ook door aan den anderen kant de drogredenen van kwalijkgezinden ten toon te stellen. — De Arnhemsche Courant is gewis zoo onafhankelijk als één dagblad; dezelve zoekt noch de gunst van ministers of de regering te bejagen, noch ook dienstbaar te zijn aan partijzucht; dezelve wordt niet door vreemden invloed bestuurd, en behoeft nog minder hatelijke uitdrukkingen, vóór of tegen de regering te bezigen, om het getal lezers te behouden of te vermeerderen. — De schrijver van het artikel over FONTAN genoot nimmer eenig gunstbewijs van de regering; hij begeert dit evenmin, als dat hij als verdediger van den minister VAN MAANEN zou willen optreden, die, volgens zijne overtuiging, veel meer goeds had kunnen stichten, doch in de daad weinig kwaads heeft gedaan. — Gekwetste eigenliefde drong hem geenszins de lasterlijke beschuldigingen van den *Courrier*, als of de behandeling van FONTAN eene schennis der grondwet zoude zijn, te wederleggen; want de nationale eigenliefde kan door geenen FONTAN worden beleedigd; alleen de overtuiging, dat, zoo wel volgens de regelen van het staats- en volkenregt, als volgens de bestaande wetten, vreemdelingen, die door de regering niet begeerd worden, kunnen worden weggezonden, deed den schrijver eenige woorden hierover bezigen; hij wilde in geen breedvoerig betoog van de wettigheid des maatregels treden, omdat, gelijk altijd, de *Courrier* wel veel woorden, doch geen enkele beweegreden tot staving van het door dezelve verdedigd gevoelen had aangevoerd; omdat door eenen KEMPER en anderen in de Staten-Generaal ter gelegenheid van de petitie van CAUCHOIS LEMAIRE zoo bondig is betoogd, dat noch de woorden, noch de bedoeling van art. 4 der grondwet de wegzending van eenen vreemdeling verbieden. — De schrijver gelooft gaarne, dat de *Courrier* zich niet bijzonder op de kennis van staat- en volkenregt heeft toegelegd, dan hij wil eens vooronderstellen, dat aan dezelve de bestaande wetten niet onbekend zijn, en dan zal het niet noodig zijn aan te voeren, dat de wet van 3 Brumaire 4de jaar niet meer van kracht is in de *Nederlanden*, maar dat, volgens de grondwet, alnog moet worden nagekomen de wettelijke bepaling, dat elke vreemdeling, die zonder paspoort zich in dit rijk vertoont, over de grenzen *moet* worden gezonden, dat hiertoe geene regterlijke uitspraak noodig is, en dat men overzulks met FONTAN volkomen wettig heeft gehandeld. — De *Courrier* zegge niet, dat FONTAN zich nog niet gevaarlijk voor ons rijk heeft betoond: dit doet niets ter zake, en wat heeft men niet te wachten van iemand, die zijnen eigenen Koning schandelijk hoonde, en die zelve erkent, dat elk door hem geschreven woord eene veroordeeling na zich moet slepen. — Ja, gaarne [illegible] bekend gemaakt hebben, dat de *Nederlanders* geene misdadigers op hun grondgebied begeeren, en dan nog laten wij ven gaarne aan het oordeel van elken onpartijdigen over, of wij zelfs hierdoor niet meer in wezenlijke vrijheid en verlichting zijn gevorderd, dan zij, die boosdoeners, van welke soort ook, met opene armen ontvangen, omdat zij vreemdelingen zijn, en welligt hen behulpzaam kunnen wezen in hunne oproerige handelingen en geschriften.

Wij zijn op nieuw overtuigd geworden, dat de *Courrier* geene beweeggronden tegen ons gevoelen *kan* inbrengen, en geven dan ook aan denzelven slechts dezen raad, dat, wanneer hij voortaan de regering, met eenige hoop om toestemming van anderen te bekomen, wil aanvallen, hiertoe mindere woorden, doch meer gewigtige beweegredenen noodzakelijk zijn. — Wij voor ons achten het niet noodig, voor als nog meer over FONTAN te zeggen; zoo veel woorden te zeggen over eenen Parijschen boekdrukkers-knecht, die, wegens majesteitsschennis, tot vijfjarige gevangenis veroordeeld, is ontvlugt, en in de *Nederlanden* niet is toegelaten, omdat hij van geen paspoort is voorzien, en overzulks over de grenzen is gezonden, zou eene vermaardheid geven aan eenen man, die dit niet verdient.

DYK- EN POLDERBESTUREN.

GRONDWET.

Aan de Redactie!

De verschillende stukken, betrekkelijk het nieuwe reglement op het beheer der Rivier-Polders van *Gelderland*, reeds van tijd tot tijd in uw geacht Dagblad geplaatst, bewijzen het gewigt, hetwelk men algemeen aan dit voor de provincie belangrijk onderwerp hecht.

De openbaarmaking der langdurige beraadslagingen van het provinciaal bestuur, in de laatst afgeloopen staten-vergadering, over dit punt, heeft de aandacht der hierbij belanghebbende grondeigenaren bijzonder naar zich getrokken. Geen middel toch kan weldadiger werkzaam zijn, om de vruchtbare zaden van heilzamen volksgeest, welke in onze voortreffelijke grondwet sluimeren, krachtdadig te doen ontkiemen, dan de openbare bekendmaking der handelingen van de grondwettige [illegible] des volks, betrekkelijk zaken van algemeen provinciaal belang. De schatpligtigen leeren daardoor de onberekenbare waarde der grondwet kennen, — de beschermster hunner regtmatige belangen, — en het gewigt van de keus hunner vertegenwoordigers meer en meer op prijs stellen. Daardoor wordt men eindelijk uit den langen doodslaap van onverschilligheid opgewekt. Eerbied en liefde voor den grondsteen van ons staatsgebouw worden aangekweekt; kortom, de openbare geest wordt geboren, welke de ziel is, die alle grondwettige vormen moet verlevendigen.

Ook dit is een der heerlijke vruchten van de vrije drukpers, deze getrouwe, onafscheidbare gezellin van alle grondwettige instellingen.

De verslaggever, wie hij ook zijn moge, die in No. 93 van dit Dagblad een beknopt algemeen overzigt van het verhandelde in de statenvergadering, over dit aangelegen onderwerp, ter kennis van de belanghebbende bragt, heeft daardoor reeds hooge onmiskenbare verdiensten bij de geheele provincie verworven.

Ook het staatslid, de heer J. H. GRAVE VAN RECHTEREN, [illegible] de Zijn Hoog Geb. zich enkel onder het *achttal* der [illegible] vond, hetwelk zich met de groote meerderheid der vergadering over het onderhavig belangrijk punt niet kon vereenigen, schijnt aan openbaarheid het zegel zijner goedkeuring te hechten; althans het plaatsen van zijn gevoelen, in No. 99 van dit Dagblad, schijnt deze echt grondwettige stemming aan te duiden. [illegible]

Om het even nu, of dat geplaatst stuk letterlijk zoo uitgesproken zij of niet, (waaromtrent de voorzigtige bijvoeging: dat de uitspraak *bijna woordelijk* zoodanig geweest zij, eenigen twijfel zoude kunnen doen ontstaan) de spreker heeft voorzeker zich ook verdienstelijk gemaakt, door de openbare mededeeling van zijn gevoelen, met al de gronden, waarop hetzelve berustte.

Daardoor toont men *voorerst* niet alleen een voorstander te zijn van die openbaarheid, welke de levensgeest onzer grondwet alleen kan wakker houden; maar in de *tweede* plaats kan daardoor ook die nuttige wrijving van denkbeelden bevorderd worden, welke lichtvolle sprankels van waarheid uitlokt, en ook daarom, zal eene vrijmoedige, bescheidene nadere toetsing der gronden, door den geëerden spreker aan het denkend gedeelte zijner mede-ingezetenen, door middel der drukpers, in overweging gegeven, hier geenszins ongepast voorkomen.

De schrijver dezes, gedreven door zuivere waarheidsliefde, en geheel belanglooze zucht voor het algemeen welzijn der provincie, zal zijne aanmerkingen hier ter nederstellen, zoo en als de lezing van dat stuk de eerste grondstof zijner denkbeelden schiep.

Bij elke behandeling van een grondwettig onderwerp, oordeel ik het strijdig met het pligtmatig gevoel van eerbied, aan Z. M. den Koning verschuldigd, Hoogstdeszelfs naam in het geschil te mengen. Zij, die achter dit schild de nietigheid hunner gronden pogen te verbergen, bewijzen niets anders dan gebrek aan kennis van het [illegible], verheven meesterstuk der nieuwere staatsinstellingen: *onschendbaren eerbied des Konings.*

« *C'est* PAR RESPECT POUR LA ROYAUTÉ, *autant que par déférence* « POUR LE SENS COMMUN, zeggen mannen als CHATEAUBRIAND, en BENJAMIN CONSTANT, (1) *qu'il faut laisser chaque chose à sa place,* « *et ne pas compromettre ce qu'on professe vouloir conserver.* »

Alle redenering, uit deze grondwettig ongeoorloofde bron afgeleid, moet te veel of te weinig, en juist daarom niets bewijzen.

Bij de inleiding van het betoog van den geachten spreker, zag ik met genoegen op den voorgrond geplaatst de merkwaardige bekentenis:

« Dat de gedane voorstellen, alle strekkende tot *omverwerping* (volgens de grondwettige spraakleer, nadere overweging) van het door Z. M. gearresteerd polder-reglement, hem echter voorkomen:

« *Gewigtig voor de provincie, belangrijk voor de ontwikkeling van*

(1) *De la monarchie selon la charte, chap. 6. Cour. de Politique vol. 1 p. 285.*

« constitutionnele beginselen zoo wel als van ons staatsregt; maar « niet te min van een ZEER TEEDEREN en BEDENKELYKEN aard! »

Door deze laatste zinsnede zoude men in verzoeking kunnen gebragt worden, van te vooronderstellen, als of men zich hier op de gevaarlijke steile dwaalklippen van diepzinnig afgetrokkene bespiegelingen, moest gaan wagen over de ware grenslijn der opperste magt; doch wanneer men zich herinnert, dat het onderwerp zich bepaalt tot de zeer eenvoudige vraag: aan wie der wettig aangestelde grondmagten de bevoegdheid toekomt, om een polder reglement te maken? dan behoeft men voor zulk eene hooge bedenkelijke vlugt niet te huiveren. Neen, men kan geruste lijk aan onzen lagen, van overtollig water doorweekten grond, blijven kleven, de wet der wetten in de hand nemen, en met den oppervlakkigsten blik de voldoende oplossing vinden van het enkel schijnbaar moeijelijk vraagstuk.

De gedane voorstellen beschouwde de geachte spreker aanvankelijk als *gewigtig* en *belangrijk*.

Met bevreemding zag ik dezelve later door dien zelfden redenaar betichten als wegbaners tot *regeringloosheid* (anarchie).

Natuurlijk meende ik dat hij eenig bewijs van zulk eene harde aantijging zoude aanvoeren; — met belangstelling zag ik naar hetzelve om; — maar bevond, tot mijne groote teleurstelling, de gewone uitvlugt van ongegronde beschuldiging.

« Dat dit geen betoog behoefde; ik zal zoodanige voorstellen steeds blijven bestrijden. Zij werpen de maatschappelijke orde om!!! » roept het geacht staatslid uit.

Wanneer men met den echt vaderlandlievenden grondwettigen geest onzer staten-vergadering niet van nabij bekend is, zoude men al ligt in den waan kunnen geraken, als of in die edele groot achtbare vergadering, volgens de tegenwoordig geliefkoosde uitdrukking van sommigen, zekere tuimelgeest des verderfs ook al was doorgedrongen, welke niets dan oproer en verwarring ademt. — Doch de opwelling van vrees en angst verdwijnt, wanneer men bedenkt, dat het groot aanzienlijk getal der meerderheid van 51 leden, de begrippen van den bestrijder, als ongrondwettig had verworpen.

Neen, nooit zal de toetsteen der *grondwet*, welke alle reglementen, zullen zij op de eerbiedwekkende benaming van wettigheid aanspraak maken, moeten kunnen doorstaan, eenig maatschappelijk onheil stichten; — hardnekkige verdediging *alleen* van misbruik van magt kan die rampzalige bron openen.

Dat deze gewigtige leer eigenaardig geschikt is om vertrouwen op deze waardige vergadering te doen ontstaan, dat deze meerderheid niet uit bevorderaars van wanorde of omwerpers van alle maatschappelijke orde is zamengesteld, maar ook, met betrekking tot het punt in geschil, ware vereerders der grondwet zijn; — van deze troostrijke waarheid zal ieder deskundig beoordeelaar zich gereedelijk kunnen overtuigen, die de gronden, strijdig met het gevoelen der overgroote meerderheid, aangevoerd, in de onzijdige schaal van het gezond verstand nader gelieft te wikken en te wegen.

Het eerste punt, hetwelk wij den heer grave VAN RECHTEREN zien betwisten, is de *oorspronkelijke contractuele aard* van onze Dijk- en Polder-Reglementen.

Dit wordt voor eenen droom der verbeelding uitgekreten. — « De eerste wettelijke bepalingen in de polders zouden uit den boezem der *souvereine magt* ontstaan zijn. »

Waar toch heeft het geacht staatslid die zonderlinge leer geschiedkundig bewezen aangetroffen, dat de souvereine magt, als een lijnregt uit den Hemel neêrgedaald *gezag*, de eerste grondlegger zoude geweest zijn van onze oud vaderlandsche Dijk- en Polder-inrigtingen.

Wat zijn onze Polders oorspronkelijk anders geweest? wat zijn dezelve nog anders, dan eenvoudige genootschappen van met wederzijdsche toestemming verbonden grondeigenaren, welkers gemeenschappelijk belang, het gemeenschappelijk overleg, tot afwering van gemeenschappelijk gevaar, uit hoogen stand van water te duchten, noodzakelijk verderde? Deze gemeenschappelijke nood was voorzeker de eerste band, welke de belanghebbenden onderling vereenigde, om met gezamenlijke krachten zich tegen den algemeenen vijand te verdedigen.

Men moge naderhand de hulp van hoog gezag ingeroepen hebben tot meer zekere bereiking van het doel, of tot vereffening van botsende belangen; maar dit kan niets bewijzen, ten betooge van den souvereinen oorsprong onzer Polderbesturen, en vooral niet van vrije souvereine beschikking over Polders.

De natuur der zaak zelve wederlegt deze souvereine magtlievende vooronderstelling, en het onwraakbaar getuigenis van mannen, die, even zoo zeer in diepe kunde als ware vaderlandsliefde uitschitteren, bekrachtigt deze uitspraak van den aard der zaak.

« Wij kampen tegen het water, » zegt de edele graaf G. K. VAN HOGENDORP (2) « zoo van de zee als van de rivieren; en in dezen strijd hebben wij, sedert eeuwen, de grootste overwinningen behaald. *Dit is de vrucht geweest van den moed en de nijverheid der* INGEZETENEN, *elk op de plaats van zijne inwoning* en NB. ONDER ZYN PLAATSELYK BESTUUR. *Van daar de* MENIGVULDIGE POLDERS EN POLDERBESTUREN. « Naburige Polders hadden menigmaal een *gemeen* belang, een gemeen *oogmerk*, om met gezamenlijke krachten een gemeen doel te bereiken. — « ZY VEREENIGDEN ZICH tot dit einde, en van daar de waterschappen « en heemraadschappen en eindelijk de hoog heemraadschappen. (NB.) « Zoo *werd de zaak mede een voorwerp van de zorg der Regering.*

« Het *algemeen bestuur* (souvereiniteit) is hoogst nuttig, wanneer het « zich bepaalt tot de *algemeene belangen.* De BYZONDERE belangen *van elke plaats* worden *het best behartigd*, NB. door de *plaatselijke besturen.* Sedert eeuwen herwaarts hebben de Polders zich gevorend, « (NB. NB.) ZICH ZELVEN BESTUURD en de vereischte kosten in zich zelve gevonden. »

Men behoeft zich derhalve hier in geene grijze Geldersche oudheden te gaan verdiepen, om de souvereine magt uit vermolmde landbrieven van voormalige Geldersche hertogen, te willen opdelven. Dit schaduwbeeld van eigen vinding moet immers in allen gevalle voor het helder licht onzer grondwet verdwijnen, welke alle souvereine bemoeijing in eene huishoudelijke zaak afkeurt, het eenigst geval van raakpunt met algemeen belang, de eigenaardige hoogere werkkring van grondwettig souverein gezag uitgezonderd.

Dit onmiskenbaar gewigtig hoofdbeginsel der grondwet, uit oud vaderlandsche gebruiken overgenomen; de heilzame afzondering van algemeen en plaatselijk belang, beslist dit geschilpunt volkomen.

De behartiging van het *eerste* is aan den Koning opgedragen met overleg der Staten-Generaal, als grondwettige vertegenwoordigers van het geheele Nederlandsche volk.

Het *laatste* is uitsluitend aan *plaatselijk* gezag aanbevolen, gewestelijke, stedelijke en andere gemeente-besturen.

Ook hier zal de edele VAN HOGENDORP, een der voornaamste medeontwerpers onzer grondwet, deze stelling bevestigen. — Ter gelegenheid van het verhaal der beraadslagingen over het eerste ontwerp onzer grondwet, waarin de doorluchtige graaf zoo veel aandeel had, zegt hij (3):

« In de tweede plaats kwam in aanmerking het afzonderen van nationale en plaatselijke belangen.

« Dit was te noodzakelijker, omdat (NB.) het groote kwaad van het « Fransch bestuur, in die centralisatie bestond, welke alle *plaatselijk* « belang en bestuur, in de ongerijmdste *afhankelijkheid* bragt van het « *algemeen* of nationaal bestuur.

Wat een polder doen kan zonder de heemraadschappen, is best aan « *den polder zelven* toebetrouwd. Wat de heemraadschappen doen kunnen, « buiten het algemeen bestuur van den waterstaat, is best aan de heemraadschappen zelve toevertrouwd.

« Wanneer de *vrije werking* van de *minderen* belemmerd wordt door « de *meerderen*; zoo gaat *het werk slechter* en de KOSTEN WORDEN « GROOTER. Indien het *algemeen* bestuur van den waterstaat al de ondergeschikte besturen wilde aan den leiband houden, zoo zoude het geheele werk verlamd worden, en (NB.) de kosten ondragelijk zijn.

Wanneer men nu het nieuw Polder Reglement aan deze ontwijfelbare beginselen toetst, dan moet de ongrondwettigheid van vele bepalingen, in het onbeneveld oog van elken beschouwer springen.

Reeds het eerste artikel, hetwelk de grensbepaling der Polders aan Z. M. den Koning, of om grondwettig te spreken, aan het algemeen 's lands bestuur opdroeg, ziet men lijnregt tegen de uitdrukkelijke letter en den geest der grondwet aandruischen.

De provinciale staten, waarschijnlijk niet genoeg doordrongen, vergeten hier hunne eigendommelijke grondwettige bestemming: eigen regeling hunner provinciale huishoudelijke belangen.

« De provinciale reglementen, » zegt de edele VAN HOGENDORP, (4) « zijn het WERK VAN DE STATEN, gekozen door de drie standen der natie, mede aanzienlijke ingezetenen en bekend met de provinciale belangen.

« Zij zijn, volgens het gevoelen van Z. E. den heere minister van justitie, Mr. C. F. VAN MANEN, (5) de *zekerste waarborgen* voor de belangen der provincien, welke daaromtrent *het grootste vertrouwen* « moeten inboezemen.

De grondwet (6) belast de staten uitdrukkelijk met de zorg der inwendige huishouding hunner provincien; zij maken, onder 's Konings goedkeuring, de noodige reglementen, hiertoe betrekkelijk.

---

(2) Bijdragen tot de huishouding van Staat in het Koningrijk der Nederlanden, 8. d. 2. st. bladz. 144.

(3) Bijdragen, 8. d. 2. st. bladz. 109.

(4) Bijdragen, log. c. bladz. 140.

(5) Aanspraak der staats-vergadering van aanzienlijken in Amsterdam.

(6) Art. 146, in verband met art. 222.

Het polder-wezen, met alle daartoe gehoorende reglementen, wordt uitdrukkelijk aan de staten opgedragen.

In weerwil nu van alle deze stellig grondwettige bepalingen, verbreekt art. 1 van het bedoeld Polder-Reglement de wijze scheidslijn tusschen *nationale* en *locale* belangen; aan het nationaal of algemeen staatsbestuur, met de plaatselijke gesteldheid veel minder of in het geheel niet bekend, wordt hier de regeling van plaatselijk belang, van zuivere inwendige gewestelijke huishouding van een der gewigtigste punten van het polderwezen geheel overgelaten. En hoe wordt nu zulk eene handtastbare afwijking van het voorschrift der grondwet verdedigd? Men hoore den heer grave VAN RECHTEREN.

« De vaststelling dezer zaak werd aan Z. M. geheel overgelaten. — « Kan die nu gezegd worden te zijn ongrondwettig daargesteld? Liet de « staten-vergadering de regeling derzelve niet aan den Koning over? »

Dit zijn geene gronden, het zijn daden. — Maar is dan alles, wat de staten doen, door de *daad* zelf grondwettig? Wanneer de Staten-Generaal het overleg, hetwelk de grondwet aan Hun Edel Mogende in het stuk van wetgeving gemeenschappelijk met Z. M. den Koning opdraagt, goedvonden geheel en al aan Z. M. over te laten; wanneer, zoo als te regt door het staatslid Mr. E. F. J. VAN DEN GHEYN is aangemerkt, de regterlijke magt dit voorbeeld volgde, zoude dan de grondwettigheid dezer overdragt boven alle tegenspraak bewezen zijn, omdat de regeling van dit een en ander aan het algemeen 's lands bestuur werd afgestaan?

Het gezond oordeel van elk, die de waarde der grondwet weet te beseffen, moge hier beslissen.

Deze eerste afwijking der heilzame bepalingen van de grondwet leide de brug tot meer andere:

De vernietiging van aloude Polderbesturen bij de grondwet gehandhaafd (volgens den heer VAN RECHTEREN, instellingen van *souvereine* magt, en thans door een *eenvoudig reglement* omvergeworpen);

Willekeurige ineensmelting van vroeger nooit vereenigde dijkpligte landen;

Het bezwaar van gronden met dijklasten, voorheen nimmer aan deelve onderhevig;

Het invoeren derhalve van nieuwe grondlasten, door middel van een reglement;

Het opdringen aan de staten van de door hen verworpen circumscriptie en meer andere ongrondwettigheden, welke de heer grave VAN RECHTEREN alle in eens, als met eene tooverroede, wil doen verdwijnen, door te beweren:

« Dat die beschuldiging van strijdige bepalingen met de grondwet te « [illegible] zoodanige, door *hem*, daarin niet zijn gevonden. »

Eene andere ongrondwettigheid van een geheel nieuw soort, het eigendunkelijk veranderen van het oorspronkelijk ontwerp des Polder-Reglements, door de staten enkel aan de goed- of afkeuring der kroon, overeenkomstig de grondwet toegezonden, verdedigt het voorn. geacht statenlid met de aanmerking:

« Dat de bepalingen, welke *anders* door Z. M. (het gouvernement) « zijn vastgesteld, dan *door de staten voorgedragen*, WEINIG BELANG- « RIJK WARE. »

Maar dit is de vraag niet, welke in geschil is. Het eigenlijk punt van onderzoek bepaalt zich alleen tot de vraag: of er aan zijde van het algemeen landsbestuur eenige *grondwettige bevoegdheid* of *regt* bestaat, tot verandering der provinciale ontwerp-reglementen, door de staten aan deszelfs goedkeuring onderworpen, door bijvoeging, weglating of omwerking van artikelen, buiten voorweten, toestemming of eenige medewerking der staten?

De grondwet ontkent zulk eene met hare wijze instellingen onbestaanbare magt. Derhalve geldt hier de bekende spreuk:

Principiis obsta sero medicina paratur cum mala per longas invaluere moras.

Desniettegenstaande worden hier door den heer grave VAN RECHTEREN, als de overtuigendste bewijzen van dit hersenschimmig regt, ingeroepen:

a. De [illegible] grondwet.

b. De gezonde rede, en

c. De ondervinding."

Het betoog dezer wonderspreuk wordt gevestigd op art. 146 der grondwet, hetwelk aan de staten opdraagt het maken van reglementen en ordonnantiën van provinciaal belang, met onderwerping aan de *goedkeuring* des Konings.

Dit is het algemeen beginsel, waarover geen begrips-verschil bestaat; maar nu de toepassing:

« Uit de *goedkeuring*, » zegt de betooger, « vloeit voort het denkbeeld « van vaststelling.

« Uit de *vaststelling* moet noodwendig regt tot *wijziging* en *veran-* « *dering* volgen q. e. d.; want, indien de staten bij hun voorstel, de Ko- « ning bij Hoogstdeszelfs afkeuring volhardde, dan ontbrak *de beslissen-* « *de magt*, (welk artikel der grondwet verleent hier die beslissende magt?) « er zoude niets kunnen vastgesteld worden; de provincie zoude zonder « reglementen blijven; deze kan die niet ontberen, ergo wordt de stelling « *absurd*. — De grondwet kan zoodanige niet bevatten. »

Toen ik deze ketting-sluitrede zag, herinnerde ik mij onwillekeurig aan eene andere, welke in mijn vroeger leerboek der dialectica werd aangevoerd tot een sprekend voorbeeld van valsche redenering, door middel van welke men een kind geheel *Griekenland* liet regeren, « THEMISTOCLES zeide: » Mijn zoontje regeert zijne moeder, de moeder mij; ik *Griekenland*; ergo regeert mijn zoontje geheel *Griekenland*. . .

Om de nietigheid van soortgelijk redeneerkunstig guichelspel aan te toonen, behoeft men slechts op de broosheid van den eersten schakel te letten, aan welken de overige zich vasthechten.

De hoofdschakel der eerstgemelde valsche ketting-sluitrede is blijkbaar gelegen in het verkeerd begrip: dat *goedkeuring* hier zoo veel zoude beteekenen als *vaststelling*, en dat deze de bron zoude zijn van een noodzakelijk regt tot wijziging of verandering; want noch de eene noch de andere woordbeteekenis is *taalkundig* waar, en voorzeker is dezelve *grondwettig* onwaar.

Niet *taalkundig*; [illegible] dan aannemen, toestemmen, bijvallen, bevestigen, kortom, zoo als P. WEILAND (7) dit bepaalt, eene verklaring: « dat men iets acht te zijn « NB. zoo als het behoort te wezen. »

De goedkeuring van het gouvernement beteekent derhalve niets anders dan dat het provinciaal reglement behoorlijk is gemaakt; dat wil zeggen, met andere woorden « dat hetzelve met geene punten van algemeen belang in tweestrijd is.

Die goedkeuring is dus eene soort van waakzaam toezigt, dat het bijzonder belang der gewesten steeds voor het algemeen welzijn van het vaderland zwigte, zoo als dit ook behoort te wezen.

Niet *grondwettig*; want dat deze letterlijke zin, door den taalkundigen WEILAND bekrachtigd, volmaakt strookt met de bedoeling der grondwettige goedkeuring in deze, ook dit wordt in het helderst daglicht gesteld door onzen staatsregtskundigen, den edelen VAN HOOGENDORP. (8)

« Bij de *provinciale* wetgeving, » zegt deze graaf, « is de voordragt bij « UITSLUITING opgedragen aan de staten. De kroon heeft het *regt* van « *goed-* of afkeuring.

« De PROVINCIALE belangen zijn de *eigenlijke* [illegible] « als vertegenwoordigers van de ingezetenen der provincie, en gekozen « door dezelve.

« De *voordragt* van *reglementen* en ordonnantien, moest hun dus « eigenaardig worden opgedragen. [illegible] « van dezelve is altijd (NB.) *of zij niets strijdigs* behelzen met de *nati-* « *onale belangen*, met het algemeen bestuur, en daartoe dient (NB. NB.) « de onderwerping van dezelve aan de goedkeuring der kroon, welke de « nationale belangen en regten boven alles handhaaft. »

Het is er dus ver af, dat de goedkeuring in zich zoude bevatten eenig het minste regt tot verandering of wijziging zonder voorkennis of medewerking van de staten.

« Wordt deze goedkeuring geweigerd — om mij van de eigen woorden « des graven VAN HOGENDORP (9) te bedienen, — zoo is het ontwerp-[illegible] « reglement niet bekrachtigd. *Er is geen nieuw reglement*; HET BLIJFT « BY HET OUDE. »

Op welken grond toch zou een verstandig gouvernement de vereischte goedkeuring willen weigeren, zoodra het grondwettig huishoudelijk reglement niets behelst, hetwelk op het algemeen belang eenigen nadeeligen invloed kan uitoefenen. Die vooronderstelling is wezenlijk absurd, zij verlaagt het gouvernement tot een onzinnig wezen.

« Dan zegt de graaf VAN HOGENDORP, (10) dan is er geene botsing en « geene wrijving meer te voorzien. Er blijft alleen die heilzame uitwer- « king over van de levendige zorg der belanghebbenden voor hunne eige- « ne welvaart; eene zorg (hoort! hoort!) die door geen ander, *zelfs niet* « *door het Hoofd van den Staat*, en de nationale vertegenwoordiging « met dezelfde volharding en hetzelfde vooruitzigt op goede uitkomsten « kan worden gedragen. »

Deze grondwettige taal moge dan hier tevens tot les verstrekken aan die waanwijzen, welke steeds van allerlei ingebeelde verbetering van waterlossingen droomen, strijdig met de plaatselijke gesteldheid van den grond, met wettig verkregene regten, of om andere gewigtige redenen onuitvoerbaar, over welkers mogelijkheid 's rijks beambten van den waterstaat zelve niet eenstemmig oordeelden, zoo als b. v. over het berucht plan van het reusachtig kanaal in het land van tusschen *Maas en Waal*;

(7) Woordenboek der Nederduitsche synoniemen, voce: billijken.

(8) Bijdrage, 8. d. 2. st. bladz. 203 en 204.

(9) Bl. 296 van het voorn. werk.

(10) Oper. cit. Bladz. 305.

(Zie verder het vervolg.)

Vervolg van de

ARNHEMSCHE COURANT.

Van Zaturdag den 10 October 1829.

zoo gewilde verbeteringen, welke de belanghebbenden op de voor aangetogen gronden *met diepe zelfovertuiging* verwerpen; eenen tegenstand, welke men door allerlei schijngronden bij onzen geëerbiedigden Koning, die steeds bezorgd is voor het welzijn zijner onderhoorigen, ook al heeft willen doen voorkomen als het onedel gewrocht van zoo gewilde volksoprutjers, die de *onkundige menigte* het redmiddel van *deskundigen* zouden doen versmaden, niettegenstaande het eene van zelf luidsprekende waarheid zij, dat de eenvoudigste landman met de eigenschappen zijner waterlossing van nabij bekend, zijn belang in deze het best weet te bevroeden en in de behartiging van zijn eigen voordeel zich niet gemakkelijk laat blinddoeken, zoo als die hersenschimmige planmakers nadrukkelijk hebben ondervonden.

Doch keeren wij tot het eigenlijk onderwerp terug, en laat ons den voor geroemden staatsman alle *verandering* of *wijziging* der Provinciale Reglementen, buiten toedoen der staten, in de stelligste hier toepasselijke bewoordingen als *ongrondwettig* nader hooren afkeuren.

« Het is klaar, » zegt de graaf VAN HOGENDORP, (11) « het is klaar, dat een *veranderd* reglement een nieuw reglement is; —

« Dat een *veranderd* artikel een *nieuw* artikel is. Het *voorschrift* HOE « de *reglementen* moeten *gemaakt* worden, is derhalve toepasselijk op « de VERANDERING van *reglementen* en op de VERANDERING van *enkele* « *artikels* in *reglementen*.

« DE ONTWERPEN VAN VERANDERING moeten dan ook voortkomen UIT « DEN BOEZEM DER BELANGHEBBENDEN; dat is: der edelen, der steden, « der PROVINCIALE STATEN . . . .

« De kroon heeft het regt om de goedkeuring en de bekrachtiging te « weigeren. Een regt (NB.) OM IN DE PLAATS VAN HET AFGEKEURDE « ONTWERP EEN ANDER EN NIEUW ONTWERP TE STELLEN, HEEFT DE KROON, « VOLGENS DE GRONDWET, NIET. »

Heeft de kroon geen grondwettig regt, om zelfs een enkel nieuw ontwerp te mogen stellen in plaats van het afgekeurde, hoe veel te minder [illegible]; der aan hare bloote goedkeuring overgelegde reglementen, om dezelve, als het werk der hiervan onbewuste staten grondwettig te kunnen doen invoeren.

Wij zien derhalve hier het ongerijmd stelsel van regt tot verandering en wijziging der provinciale reglementen, uit de goedkeuring en het hierdoor opgewekt hersenschimmig denkbeeld van vaststelling afgeleid, als *ongrondwettig* wraken door eenen onzer meest geachte staats mannen, die zelf de oorspronkelijke bouwstof onzer grondwet hielp verzamelen, en derhalve vrij wat dieper in den waren zin, het doel en de strekking dezer wet is doorgedrongen, dan zoodanige woordvitters en oppervlakkige uitleggers, die beweren, dat aan de eene zijde de provinciale staten het regt grondwettig zouden hebben, om hunne huishoudelijke reglementen te maken, onder goedkeuring der kroon, terwijl deze tevens het regt zoude moeten bezitten, uit die goedkeuring geboren, om die zelfde reglementen naar eigendunkelijk welgevallen te veranderen en te wijzigen.

Dit is een regt tegen regt, van hetwelk het eene het ander moet vernietigen. Dit is dus eene handtastbare ongerijmdheid, die geen nader betoog behoeft, de grondwet kan onmogelijk zulke tegenstrijdige regten, die elkander verwoesten, bevatten. Derhalve kan ook de *gezonde rede*, van welke de grondwet het afdruksel op de door haar behandelde onderwerpen heeft moeten zetten, hier ook voor geen zoodanig gedrogtelijk stelsel pleiten.

Maar nu de ondervinding? Helaas! deze kan daadzaken genoeg aanwijzen, welke zich met het voorschrift der grondwet niet laten vereenigen; maar daadzaken van dezen stempel kunnen niets bewijzen, volgens den bekenden grondregel: van de daad tot het regt geldt geene gevolgtrekking.

Alles wat de ondervinding van den heer graaf VAN RECHTEREN moet bewijzen kan eenvoudig niets anders zijn, dan de nadere bevestiging der treurige waarheid van de maar al te zeer gegronde aamerking, door den edelen waren vereerder der Grondwet, VAN HOGENDORP, geboekt (12).

« Dat om de grondwet van het *papier* in de *hoofden* en harten over « te brengen, dit de groote zaak is, welke tijd schijnt te vereischen en « waarmede moeijelijkheden gepaard gaan. »

(11) Bijdragen, 8. d. 2 st. bladz. 296.

(12) Bl. 147.

Wat nu de provisionele uitvoering van het onderwerpelijk Polder-Reglement betreft, op welke men geene bedenking maakt aan te dringen, deze moet thans, na de welbeweze ongrondwettigheid, van zelf vervallen.

De invoering van een reglement, blijkbaar strijdig met de grondwet, kan onmogelijk tot eene voorloopige proefneming strekken.

Dit is een *niet* denkbaar begrip! Het is in mijn oog eene soort van politiek monster, voor hetwelk ons staatsregt met afschrik terug deinst.

Die de proefneming van zoodanige reglementen dienstig wil beweren, [illegible] vooral den pligt van slaafsche *gehoorzaamheid* behooren te prediken, en bewijzen moeten de gehoudenheid, om aan bepalingen, welke lijnregt tegen de grondwet aandruischen, *te moeten* voldoen.

Het is thans genoegzaam gebleken, wie hier als begunstigers van willekeur en regeringloosheid te beschouwen zijn: zij, die de eene magt, door de grondwet ingesteld, willen vergrooten, ten koste van de andere, en alzoo den grondslag van ons staatsgebouw pogen te ondermijnen; *of* zij, die elke grondwettige magt in haren wijsselijk beperkten kring trachten terug te houden. — Elke magt heeft zekere natuurlijke helling tot uitbreiding. — Maar de hoogste magt heeft eene geheel bijzondere middenpunt-vliedende kracht, om deszelfs kring meer en meer te vergrooten. — Elk staatslid, hetwelk deze vergrootingszucht, ten koste van de grondwettige regten der provincie, begunstigt, miskent zijne eigenaardige bestemming. Het is tegen deze ongrondwettige magtsuitbreiding van het hoog gezag, dat de graaf VAN HOGENDORP, reeds in het jaar 1824, zijne vaderland en Koning en daarom grondwetlievende stem luid verhief (13) in de navolgende bewoording:

« Wie de beide artikelen (146 en 155 der grondwet) met aandacht leest, « vragen zich zelven: of de *Staten* der provincien en plaatselijke bestu« ren HEDEN die *vrijheid* genieten en die WERKZAAMHEDEN uitoefenen, « welke hun bij de GRONDWET waren toegedacht. Wij gelooven, dat de « vrije werkzaamheden derzelve van tijd tot tijd zijn *verminderd* en *in*« *getrokken geworden*, dat er zelfs een *groot* onderscheid bestaat tus« schen den tijd van hunne instelling en den *tegenwoordigen* tijd.

« Wij zullen tot een bijzonder voorbeeld (NB.) de *Provinciale Regle*« *menten* uitkiezen, en wij vragen of deze gemaakt worden door de *Sta*« *ten* en goed- of afgekeurd worden door de *kroon?* Zouden niet deze « reglementen eerder kunnen geacht worden te zijn *aangeboden* door de « KROON, en vervolgens goedgekeurd of aangenomen door de *Staten?* ,

« En zoo wordt het *reglement eindelijk* EEN VOORSTEL VAN DE KROON « waarop de *staten raadplegen*, in plaats van een VOORSTEL DER STA« TEN, waarop de kroon haar *goedvinden* uit. »

Indien deze groote staatsman met de geheele geschiedenis van ons Polder-Reglement bekend was: welke stof tot grondwettige aanmerkingen zoude zijn diep doordringende geest niet aangetroffen hebben! — Hier overwogen de staten niet meer het *voorstel* der kroon, maar deze handelde met *het voorstel der Staten* naar willekeurig goedvinden.

« Het middel, » zegt de graaf VAN HOGENDORP, (14) « om deze veran« dering in de zaak, welke *naar eene omkeering* gelijkt, voor te ko« men, stelt de grondwet in de eeden, waarbij de onderscheidene magten « verbonden worden, OM HARE VOORSCHRIFTEN TE ONDERHOUDEN EN TE « HANDHAVEN. »

Dat dan het heilig pligtbesef van den eed van trouw, aan de grondwet gezworen, zwaar wege op het geweten van ieder, die geroepen zijn mogt om de belangen des volks te vertegenwoordigen, om onder de weldadige heerschappij der grondwet met onzen veel geliefden Koning naar het verheven doel te streven, het algemeene heil van den staat! — Dan, — dan eerst zullen de onwaardeerbaar heerlijke kiemen van waar volksgeluk, welke onze grondwettige instellingen bevatten, meer en meer diepe wortelen schieten en heilrijk voor het vaderland zich in vollen bloei ontwikkelen. Vorst en volk zal eene onwrikbare band van eensgezindheid omslingeren; de grondwet zal in geene doode vormen ontaarden; de volstrekte magt, die gevaarlijke, alles vergiftigende adder, zal achter de dorre schors van uiterlijk grondwettig schijnende handelingen nimmer huichelen; eigene en vrije werkzaamheid in den grondwettig bepaalden kring zal dan ook de verschillende gewesten met eenen krachtigen levensgeest bezielen, en, door de bijzondere welvaart van deze, het algemeen welzijn van het dierbaar vaderland op duurzame gronden vestigen. AMEN.

(13) Bijdragen, 8. d. 2 st. bladz. 136—138.

(14) Bijdragen, 8. d. 2 st. bladz. 138.

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 9den October 1524 verliet MARTIN LUTHER het klooster.

Den 9den dito 1567 kwam *Utrecht* weder aan de zijde van den Prins *van Oranje*.

Den 9den dito 1667 werd H. HENGSTEBERG, kunstschilder, geboren.

Den 10den dito 1418 nam JAN VAN BEIJEREN *Rotterdam* bij verrassching in.

Den 10den dito 1681 werd er een verdrag van bondgenootschap met *Zweden* gesloten.

Den 10den dito 1659 ontstond er te *Middelburg* brand in een' kruidmolen, waardoor eene aanmerkelijke schade veroorzaakt werd.

ARNHEM, den 9den October.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 8 Oct. 3 El 3 Palm 0 Duim; gewassen 0 D., gevallen 10 D.
Den 9 dito 3 El 3 Palm 5 Duim; gewassen 5 D., gevallen 0 D.

Heden avond overleed alhier de Wel Edel Geboren Heer *A R N O L D E N G E L E N*, lid van den Raad dezer Stad, veelgeliefde Echtgenoot van

J. M. STRAALMAN,
Douairiere ENGELEN.

---

† † † REGENTEN van het BURGERLYK en MILITAIR HUIS van VERZEKERING te *ARNHEM* zijn voornemens, om, onder nadere goedkeuring van het Departement van Binnenlandsche Zaken, in het openbaar aan te besteden: de LEVERING der BENOODIGDHEDEN tot het Onderhoud der Gevangenen in dat Gesticht, gedurende het jaar 1830, bestaande in:

Rogge- en Tarwebrood.
Aardappelen.
Rundvleesch, Rundvet en Boter.
Gerstemeel; Gepelde Gerst of Gorten, Groene Erwten.
Groenten.
Zout, Peper, Olie, Azijn en Kaarsen.
Zoetemelk.
Legstroo.
Steenkolen, Turf en Hout.

Deze Aanbesteding zal geschieden op Zaturdag den zeventienden October 1829, des middags ten twaalf ure, binnen het gemelde Huis, alwaar van heden af de voorwaarden ter lezing en gedeeltelijk de Monsters ter bezigtiging liggen voor de belanghebbenden.

Arnhem, den 2den October 1829.

Regenten voornoemd,
H. A. VAN RAPPARD.
Ter ordonnantie van dezelve,
VAN GELEIN VITRINGA.

---

† † † Uit krachte der daartoe door de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te *Arnhem*, verleende autorisatie, bij derzelver vonnis van den 16den Julij 1829, zal men op Donderdag den 22sten October 1829, des namiddags ten drie ure, ten overstaan van den te *Velp* residerenden Notaris *VON ROSENTHAL*, als daartoe bij welgemeld vonnis benoemd, in het *Heeren Logement* aldaar, finaal verkoopen:

Eene aanzienlijke BOERENHOFSTEDE, met ongeveer 57 Bunders WEI-, BOUW-, en HOFLAND mitsgaders BOOMGAARD, van ouds genaamd *een derde in de Holthuizer Goederen*, staande en gelegen in *Korten-Oever*, onder *Brummen*, in eene massa; ingezet en met de verhoogingen gebragt op . . . . *f* 18,982
En in perceelen ingezet en met de verhoogingen gebragt op *f* 18,807

Voorts eene TIEND, onder *Brummen*; ingezet en met de verhoogingen gebragt op . . . . . . *f* 400.

En eindelijk vier VROUWEN ZITPLAATSEN in de Groote of St. Eusebius Kerk te *Arnhem*, welke zijn ingezet en met de verhoogingen gebragt als volgt:

In het Zuiderpand, op de 13de Bank nommer 4, op . *f* 19
In hetzelve pand, op de 12de Bank nommer 4, op . - 14.
In het Noorderpand, op de 6de Bank nommer 3, op . - 125.
In hetzelve pand, op gemelde Bank nommer 4, op . - 127.

---

§ § § De Notaris *A. J. N. GODEFROY* zal, op Woensdag den 21sten October 1829, voormiddags ten 10 ure, ten Sterfhuize van wijlen den Heer *G. J. BELDER*, tevens met diens nagelaten INBOEDEL, verkoopen: Een zwart stekelharig BLESPAARD en een dito bruin bles MERRIEPAARD, beiden mak in het Tuig en onder den man; eene genoegzaam nieuwe moderne CALÈCHE, met geel koperen Beslag, Weener Model en Toebehoor; eene zeer gemakkelijke KIBESOE met bijhoorende losse Bok en Tuigen, RYDZADELS en HOOFDSTELLEN, voorts een WAGENSCHOT MANGEL, massif MAHONIE CANAPÉ, dito STOELEN en FAUTEUILS met Paardenharen Zittingen, MAHONIE SECRETAIRES, CHIFFONIERES, PENANTKASTJES, SPEELTAFELS, VLOERKLEDEN, Engelsche LAMPEN, Yzeren GELDKISTEN, enz. Zijnde alles daags voor den verkoopdag te zien.

---

§ § § J. DE VRIES, A. BRONDGEEST, E. M. ENGELBERTS en C. F. ROOS, Makelaars, zullen op Maandag den 14den December 1829, te Amsterdam, in *het Huis met de Hoofden*, Verkoopen: Eene VERZAMELING fraaije SCHILDERIJEN, door Oude en Hedendaagsche Nederlandsche Meesters, en Gekleurde en Ongekleurde TEEKENINGEN; voorts eene fraaije, volledige en uitgebreide VERZAMELING van de voornaamste, sints eenige Jaren uitgekomene PRENTEN, door onderscheidene Italiaansche, Fransche, Engelsche en andere Meesters, zoowel Gegraveerde als Zwartekunst, aquatinto's, Gekleurde en anderen, alle overheerlijk van Druk en Conditie. — Gebonden en losse PRENTWERKEN. Nagelaten bij wijlen de Hoog Wel Geboren Vrouwe MARGARETHA GYSBERTA *Baronnesse* VAN BRAKELL, *Douairiere Baronnesse* VAN DELEN TOT DRUTEN EN DEN LAKENBURG, enz. enz. — Alsmede nog eenige Japansche ZELDZAAMHEDEN en LIEFHEBBERYEN, MARMER BEELDWERK, enz.; en eindelijk twee VERZAMELINGEN Gouden, Zilveren en Koperen Antieken en Moderne PENNINGEN en MUNTEN, enz. De Catalogussen zullen in tijds te bekomen zijn.

VERKOOP VAN PAARDEN.

Op Donderdag den 15den October aanstaande, des morgens om 10 uren, zullen er te *Borculo*, ten huize van den Logementhouder *A. MARTENS*, in het openbaar verkocht worden, een total RUINPAARDEN, uit 's Rijks Stoeterij aldaar.

De Luitenant-Kolonel
Directeur van 's Rijks Stoeterij te *Borculo*.
VAN DE POLL.

VERKOOPING.

Mr. *J. DE ROO*, Notaris te *Tiel*, Provincie *Gelderland*, zal, namens zijne Principalinne, op Donderdag den den 22sten October 1829, ten huize van den Kastelein *VAN DER GRIFT*, te *Maurik*, des morgens ten 10 ure, in het openbaar, in perceelen en massa's, doen inzetten en acht dagen daarna, ter zelfde plaats en uur, finaal verkoopen, de navolgende LANDERYEN, onder *Rijswijk*, Kwartier *Tiel*, gelegen, als:

1o. Vier perceelen UITERWAARDEN RYSWAARD, te zamen groot 12 Bunders, 25 Roeden en 84 Ellen.
2o. Twee perceelen BOUWLAND, te zamen groot 4 Bunders, 26 Roeden en 90 Ellen.

Iemand nadere informatien begeerende, adresseeren zich ten Kantore van voornoemden Notaris; brieven franko.

---

† † † De Notaris *DE KRUYFF* zal, op Vrijdag den 30sten October 1829, des voormiddags ten 9 ure, op het Buitengoed *de Wildbaan*, te *Brummen*, publiek verkoopen: eenige MEUBELEN, twee PAARDEN, eenige KOEIJEN, een WAGENTJE, eene LANGE KAR, eenige BOUWGEREEDSCHAPPEN, enz.

---

† † † Bij Exploict van den te *Arnhem* residerenden Deurwaarder *LAMMERT LAMMERS*, van den zesden October 1829, des anderen daags te *Arnhem* en debet geregistreerd, heeft *ANNA WILDEBOER*, gesepareerde huisvrouw van *HENDRIK JAN SCHUT*, wonende te *Wijhe*, als hiertoe geauthoriseerd, tegen dien haren Man van beroep Tapper, wonende te *Arnhem*, eisch gedaan tot scheiding van Goederen, en tot Procureur geconstitueerd de Heer Mr. *VISSCHER BOURICIUS*, te *Arnhem*, in de Koningstraat, F. No. 33, woonachtig.

Hetgeen Certificeert,
VISSCHER BOURICIUS,
Procureur.

---

† † † Uit hoofde van aanstaand Buitenlandsch vertrek, biedt men aan TE KOOP: een span van vier Bruine Geëngeliseerde RUIN KOETSPAARDEN, bijzonder wel gedresseerd en vijf jaren oud. — Te bezigtigen op den Huize *Wadenoijen* en te bevragen bij den Heer *G. P. VAN DER WEY*, Burgemeester te *Geldermalsen*.

Huize *Wadenoijen*, den 7den October 1829.

HET MAGAZYN VAN MANUFACTUREN
VAN DE WED. *L. J. PRINS*

Zal door de invallende Feestdagen, den 12den, 13den, 19den en 20sten dezer maand, gesloten zijn.

*** AAN DE HEEREN BOEKHANDELAREN.

De ondergeteekende van tijd tot tijd ontwaard hebbende, dat verscheiden Heeren Boekhandelaren hare Circulaire van den 13den Julij niet schijnen begrepen te hebben, maar in het denkbeeld verkeeren, als had zij, met haren Boekwinkel, tevens de FONDS-ARTIKELEN aan haren zoon *W. J. THIEME* overgedaan, — maakt van deze gelegenheid gebruik, die Heeren van deze dwaling terug te brengen, en hen te verzoeken, alle aanvragen om artikelen uit het fonds van haren overleden Echtgenoot *onmiddelijk aan haar zelve te rigten*.

Zutphen, den 7den October 1829.

Wede. H. C. A. THIEME.

NB. Hare geëerde partikuliere Begunstigers meent zij te moeten herinneren, dat, hoezeer de *Boekwinkel* aan haren bovengenoemden zoon overgedaan zij, zij niettemin provisioneel de BOEKDRUKKERY heeft aangehouden, en zich daarvoor, bij voortduring, gunstig blijft aanbevelen.

*** Bij *C. A. THIEME*, te *Arnhem*, is van de pers gekomen, en in de voornaamste Boekwinkels verkrijgbaar gesteld:

I. W. GOEDE's *Manier van Katechiseren*, door hem zelven beschreven, en met een aantal uitgewerkte Katechisatien verrijkt. Eene handleiding voor jonge leeraars en onderwijzers in de Godsdienst, van alle Kerkgenootschappen . . . . *f* 2-50
II. *De drie Kruiswegen des jeugdigen levens.* Een Geschenk voor Jongelingen en Jonge Dochters. Op velin papier in kartonnen band . . . . *f* 2-50
III. F. S. ALEXANDER, *Verhandeling over het afwisselend algemeen Ziekte-Karakter* en de daarop gebouwde wijziging in de Geneeskundige behandeling. — *Bekroond door de provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Gelderland*, ... *f* 1-10
IV. F. HOEKSTRA, *Zedelijke en Godsdienstige Vertoogen*, 2 Stukjes . . . . *f* 2-50
V. *Wederlegging der Verhandeling over de verantwoordelijkheid der Ministers*, volgens het Nederlandsch Staatsregt . *f* 0-75

*** *C. A. THIEME*, te *Arnhem*, heeft den 6den October 1829 aan den Edel Achtbaren Heer Burgemeester aldaar, ter vertaling in het Nederduitsch vertoond: *die Einheit des Glaubens der römisch-Katholischen Kirche. Historisch beleuchtet von C. F. A. RIETZ.* — *Berlin* 1827.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.